

Salminen Arvo

Arvo Salminen (1896–1967) – pappi, poliitikko, opetushallinnon virkamies

Arvo Salminen toimi Vihdin seurakunnassa kappalaisena 1926–1937, minkä jälkeen hänen uransa jatkui opetushallituksen korkeana virkamiehenä ja Kansallisen Kokoomuspuolueen johtavana poliitikkona.

Arvo Salminen syntyi 1896 Porissa. Hänen vanhempansa olivat maalarimestari Gustaf Salminen ja Eeva Alviina Leppänen. Perheessä oli seitsemän lasta, joista Arvo oli toiseksi vanhin ja ainoa oppikoulua käynyt. Ylioppilaaksi Porin lyseosta 1915 tultuaan hän aloitti lääketieteen opinnot Helsingin yliopistossa, mutta koettuaan uskonnollisen herätyksen hän siirtyi pian teologiseen tiedekuntaan.

Vapaussota - kansalaissodan jälkeen Arvo Salminen oli puolustusvoimien palveluksessa 1918–1921, mm. sotaministeriön tilintarkastajana, Viipurin upseerikokelaskurssin intendenttinä, Pioneeripataljoona 2:n majoitusmestarina, II/KKR:n taloudenhoitajana ja rykmentin majoitusmestarina. Hän suoritti teologisen erotutkinnon 1921 ja sai pappisvihkimyksen. Sen jälkeen hän toimi ylimääräisenä sotilaspastorina puolustuslaitoksessa 1921–1923 ja 1925–1926. Suoritettuaan 1923 pastoraalitutkinnon hän oli välillä Kanneljärven vt. kirkkoherrana 1923–1925.

Arvo Salminen solmi 1921 avioliiton Lilli Alice Tannerin kanssa, jonka vanhemmat olivat junailija Matti Tanner ja Anna Adolfina Andström. Salmisen perheeseen syntyi neljä lasta, Irma Johanna 1922, Olli Ilmari 1923 (kaatui 1941), Seppo Sakari 1927 ja Maunu Eerikki (Erkki) 1929.

Kappalaiseksi Vihtiin

Vihdin seurakunnan pitkäaikaisen kappalaisen Henrik Vairisen (1854–1924) kuoltua 1924 valittiin Arvo Salminen kappalaisen virkaan 1926. Koska myös kirkkoherra Lauri Ikonen oli kuollut 1925, sai Salminen hoitaa aluksi myös kirkkoherran virkaa 1926–1927. Uusi kirkkoherra Aukusti Oravala oli valittu virkaansa jo 1925, mutta hän otti viran vastaan vasta keväällä 1928.

Kappalaisen virkatalona oli Kuortilan tilan päärakennus, nykyinen Vihdin museon rakennus, joka sijaitsee Vanhankirkon niemeen johtavan tienhaaran pohjoislaidalla (os. Kirkkonientie 1).

Kappalaistalon maatilana vuokraajana oli Salmisen aikana Hannes Kalekivi.

Vihdin seurakunnan ulkoiset puitteet olivat vaikeat 1920-luvun lopulla. Sekä kirkkoherra että kappalainen olivat hiljattain tulleita ja kirkko oli laajan kunnostustyön johdosta poissa käytöstä 11

kuukauden ajan huhtikuun alusta 1928. Kirkko vihittiin uudelleen käyttöön 17.3.1929 pidetyssä juhla jumalanpalveluksessa, jossa piispa Jaakko Gummerus asetti myös virkaansa sekä kirkkoherra Oravalan että kappalainen Salmisen. Salminen valittiin 1928 toimintansa alkaneeseen kirkkohallintokuntaan, jonka jäsen hän oli vuoteen 1937 saakka. Hänen puolisonsa Lilli Salminen kuului kirkkovaltuustoon.

Kun kunta halusi 1928 saada haltuunsa vanhan kirkon alueen, Salminen halusi pitää sen edelleen seurakunnan omistuksessa. Sen jälkeen kunnanvaltuusto päättikin anoa maaherralta, että alue rauhoitettaisiin "vanhana historiallisena muistona".

Salminen muodosti seurakunnan johdossa sopivan työparin kirkkoherra Oravalan kanssa. Salminen oli kiinnostunut hallinnollisista asioista, asioiden suoraviivainen hoitaja, rauhallinen ja huumorintajuinen. Hän tuli myös tunnetuksi lyhyistä ja osuvista saarnoistaan. Pentti Luodon mukaan rippikoululaisetkin kuuntelivat hiljaa hänen rauhallista puhettaan.

Yhteisten asioiden hoitajana

Salminen ei ollut aikaisemmin ainakaan aktiivisesti mukana kunnallisessa tai valtiolisessa politiikassa. Kanneljärvellä asuessaan hän oli kuitenkin ollut 1925 tasavallan presidentin valitsijamiehenä. Vihdissä Salminen tuli mukaan kunnalliseen politiikkaan heti 1930-luvun alkutaitteessa Kansallisen Kokoomuspuolueen kannattajana. Hän oli 1930 keskusvaalilautakunnan jäsen kunnallisvaaleissa. Näissä vaaleissa hänet valittiin ensimmäisen kerran Vihdin kunnanvaltuustoon porvarillisen vaaliliiton edustajana. Uudelleen valintojen johdosta hän oli kunnanvaltuutettuna vuoteen 1937 saakka. Hän kuului vuodesta 1932 valtuuston nimeämään Vihdin historian julkaisutoimi-kuntaan, jonka tehtävänä oli huolehtia historiankirjoituksen jatkamisesta sen ensimmäisten osien kirjoittajan Kaarle Soikkelin kuoleman jälkeen. Salminen kuului ainakin vuodesta 1932 Vihdin Kansallisseuran johtokuntaan varapuheenjohtajana.

Salmisen osallistuminen opetustoimeen ja sen kehittämiseen alkoi jo Vihdissä. Hänet valittiin 1930 Niuhalan kansakoulun johtokunnan jäseneksi. Samana vuonna perustettiin Vihtiin yhteiskoulu, joka alkoi toimintansa kolmiluokkaisena keskikouluna. Salminen oli 1930 puheenjohtajana Vihdin yhteiskoulun kannatusyhdistyksen perustavassa kokouksessa ja hän toimi yhteiskoulun väliaikaisen toimikunnan puheenjohtajana. Hän oli myös koulun rehtori 1930–1933, uskonnonopettaja 1930–1937 sekä historianopettaja 1931–1932. Hän oli mukana Vihdin opettajayhdistyksen, opettajien paikallisen ammattiyhdistyksen toiminnassa. Vihdissä ollessaan Salminen aloitti 1930-luvun alussa lainopin opiskelun Helsingin yliopistossa, osaksi omasta mielenkiinnosta, osaksi opettajatoveriensa kannuksesta. Hän suoritti 1933 ylempään oikeustieteen tutkinnon, jonka jälkeen hän oli Turun hovioikeuden auskultanttina ja suoritti käräjäpalvelun Vihdissä. Hän sai varatuomarin arvon joulukuussa 1936. Tässä voidaan mainita, että käräjätuomarin ominaisuudessa hän joutui pappina toimittamaan muutaman kerran avioparin siviilivihkimisen.

Salminen osallistui Vihdissä ollessaan myös yleiseen kansalaistoimintaan. Hän oli 1929 alkaen Vihdin Maanviljelijäin Kauppaosakeyhtiön omistajajäsen ja vuodesta 1932 sen toiminnan jatkajaksi tullut Osuusliike Auran hallintoneuvoston puheenjohtaja. Vuodesta 1934 Salminen oli Seimelän tyttökodin tueksi perustetun Berta Hernbergin Säätiön johtokunnan puheenjohtajana. Salminen oli myös 1930-luvulla Vihdin kirkonkylän Nuorison Kristillisen Yhdistyksen puheenjohtajana. Vapaa-aikoinaan hän harrasti jo Vihdissä asuessaan piirustusta ja öljyvärimaalausta.

Valtakunnan tason tehtäviin

Ylemmän oikeustutkinnon suorittaminen avasi Salmiselle mahdollisuudet uusille toimintasektoreille. Hänen urakehityksensä oli harvinaisen nopea. Hänet valittiin joulukuun alusta 1937 opetusministeriön kirkollisasioita esittelevän tilapäisen esittelijän toimeen. Heti seuraavana vuonna hänet nimitettiin ministeriön nuoremmaksi hallitussihteeriksi, vuoden 1942 alusta hallitusneuvokseksi ja myöhemmin samana vuonna kansliapäälliköksi. Hän siirtyi eläkkeelle 1963 täytettyään 67 vuotta, ja hän kuoli Helsingissä 1967 vähän ennen 71-vuotispäiväänsä.

Opetusministeriön kansliapäällikkö oli tuohon aikaan käytännössä valtakunnan kulttuurihallinnon ylin virkamies. Sen lisäksi Salminen kohosi heti sodan päätyttyä Kansallisen Kokoomuspuolueen puheenjohtajaksi, eduskunnan jäseneksi ja opetusministeriksi. Vaikutusvaltainen asema sekä virkamiehenä että poliitikkona veivät hänet monien tärkeiden yhteisöjen ja komiteoiden puheenjohtajaksi tai jäseneksi. Salmisen vaikutusvallan kasvuun vaikuttivat ratkaisevasti hänen henkilökohtaiset ominaisuutensa, kuten asiallisuus, harkinta, maltillisuus ja sovittelukyky. Seuraavassa on esitelty lyhyesti hänen virkatehtäviinsä liittyviä toimialueita 1940-luvulta alkaen. Luettelo ei ole täydellinen ja kaikkien toimien ja tehtävien alkamis- ja päättymisajat eivät ole tiedossa.

Kansallisessa Kokoomuspuolueessa Salminen oli puolueen puheenjohtaja eli valtuuskunnan puheenjohtaja 1946–1956. Lisäksi hän toimi pitkään puolueen Uudenmaan piirin puheenjohtajana. Hän oli myös puolueen pää-äänenkannattajan Uuden Suomen hallintoneuvoston, johtokunnan ja neuvottelukunnan jäsen. Salmisella oli Kokoomuksessa tukena puolueen pitkäaikainen taustavaikuttaja Artturi Hiidenheimo, jonka kanssa hän oli ollut yhteistyössä Vihdissä puolue- ja kunnallispolitiikassa, seurakuntatoiminnassa sekä monissa muissa yhteiskunnallisissa asioissa.

Salminen oli Kansallisen Kokoomuspuolueen Uudenmaan piiristä valittuna kansanedustajana 1945–1948, 1951–1954 ja 1954–1958. Hän toimi puolueen eduskuntaryhmän puheenjohtajana 1945–1947 ja 1957. Hän oli eduskuntavuosiensa aikana perustuslakivaliokunnan, suuren valiokunnan, ulkoasiainvaliokunnan ja verotuslakivaliokunnan jäsenenä. Eduskunnan toimintaan liittyen hän oli valtioneuvoston tarkastaja 1949–1951, Pohjoismaiden neuvoston jäsen sekä Pohjoismaiden hallinnollisen liiton Suomen osaston johtokunnan jäsen. Lisäksi Salminen oli opetusministerinä Sakari Tuomiojan hallituksessa 1953–1954 sekä Tasavallan presidentin valitsijamies 1950 ja 1956.

Kunnallispolitiikassa Salminen oli useita vuosia Helsingin kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen jäsen. Hän oli Helsingin ev.lut. seurakuntien kirkkovaltuusmiesten sihteerinä 1937–1942 ja Helsingin ev.lut. seurakuntien kirkkovaltuuston jäsen vuodesta 1942. Lisäksi hän oli Suomen Merimieslähetyssseuran johtokunnan jäsen. Rovastin arvonimi hänelle myönnettiin vuonna 1952.

Kulttuurin ja taiteiden alalla Salminen oli mm. Suomen Taideakatemian hallituksen puheenjohtaja, Suomen Kansallisoopperan säätiön hallintoneuvoston ja hallituksen varapuheenjohtaja, Suomen Kansallisoopperan johtokunnan jäsen ja varapuheenjohtaja, Valtion taideostotoimikunnan puheenjohtaja, Valtion elokuvapalkintolautakunnan puheenjohtaja sekä Valtion elokuvalautakunnan puheenjohtaja. Samaan aihepiiriin liittyivät Epäsiveellisten julkaisujen valvontalautakunnan varapuheenjohtajuus sekä Intimiteatterin kannatusyhdistyksen johtokunnan jäsenyys.

Salmisen muista luottamustehtävistä on aiheellista mainita vielä Suomen olympiakomitean jäsenyys, Raha-arpajaistoimikunnan jäsenyys, Veikkaus Oy:n varapuheenjohtajuus ja Partiosäätiön hallintoneuvoston jäsenyys.

Teksti: Arno Forsius. Julkaistu alunperin Vihti 500-juhlasivustolla.